

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації **Ван Сяо** на тему:

**«Втілення програмності у фортепіанних концертах
китайських композиторів: виконавський вимір»**

на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»
з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики
Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського
«15» червня 2026 року, протокол № 13

Обґрунтування вибору теми. Дисертацію присвячено обґрунтуванню ролі програмності у фортепіанних концертах китайських композиторів. Еволюція жанру фортепіанного концерту в Китаї являє собою складний, багатоетапний процес, який відображає історичну зустріч східної та західної культур. Цей шлях можна охарактеризувати як рух від прямого наслідування європейських зразків до глибокого філософського синтезу музичної національної мови та світового авангарду. Найважливішим механізмом адаптації західного жанру концерту у фортепіанній творчості китайських композиторів є програмність, яка дозволила наповнити класичну форму зрозумілими для китайського слухача візуальними асоціаціями та філософськими образами. Програмність постає одним із засадничих факторів позамузичного впливу на розвиток китайського фортепіанного концерту, виконуючи різні функції, еволюціонуючи від інструменту політичної пропаганди до засобу глибокого філософського самовираження. На новітньому етапі програмність у жанрі фортепіанного концерту перетворюється на інтелектуальну систему, яка детермінує не лише емоційне сприйняття, але й власне логіку музичного мислення соліста і оркестру. Незважаючи на багатство аналітичного матеріалу, в музичній науці відсутня системна теорія, яка б розглядала принцип програмності не як позамузичний (літературний чи філософський) додаток до творчості, а як фундаментальний чинник виконавського мислення.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю обґрунтування принципу програмності як внутрішнього стрижня виконавської свідомості та створення комплексної типології виконавського мислення в китайському фортепіанному концерті. Усвідомлення принципів втілення програмності як важливої риси музичного мислення концертів для фортепіано з оркестром китайських композиторів дасть виконавцю необхідний інструмент для реалізації їх художнього змісту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі інтерпретології та аналізу музики згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Когнітивне

музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії» (протокол вченої ради № 5 від 29 грудня 2022 року). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол вченої ради № 3 від 28 жовтня 2021 року) та уточнено (протокол вченої ради № 6 від 29 січня 2026 року).

Мета дослідження – обґрунтувати роль програмності та специфіку її виконавського втілення в фортепіанних концертах китайських композиторів.

Об'єкт дослідження – жанр концерту для фортепіано з оркестром як феномен музичного мистецтва.

Предмет дослідження – специфіка виконавського втілення програмності у фортепіанних концертах китайських композиторів.

Матеріалом дослідження є найбільш відомі концертами для фортепіано з оркестром, що мають програмні назви: «Жовта ріка» (1969), створений колективом авторів, «Гірський ліс» (1979) Лю Дуньняня; «Бог надії» (1985) Чжао Сяошена, «Моя Батьківщина» (2019) Чу Ванхуа та ін.

Методологія дослідження. В роботі були використані такі методи: *історико-культурний* – дає змогу простежити зв'язок твору з національною традицією та політичним контекстом; *жанрово-семантичний* – дозволяє виявити синтез жанрів (кантата, концерт, сюїта, симфонічна поема) та розшифрувати смисли, заковані в назвах частин і музичному тематизмі; *феноменологічний* – направлений на усвідомлення індивідуального особистісного досвіду у творчості авторів (поета, композиторів, аранжувальників) і виконавців твору; *системний* – сприяє осягненню художньої цілісності фортепіанного концерту; *виконавсько-інтерпретологічний* – для виявлення механізмів виконавської реалізації програмного змісту твору.

Теоретичною базою роботи є наукові праці дослідників різних країн, присвячені: *програмності в музичному мистецтві* (Niecks, 1907; Klauwell, 1910; Муха, 1966; Orrey, 1975; Han Kuo-Huang, 1978; Floros, 1982; Petersen, ed., 1983; Кияновська, 1987; Хуан Сяочжун, 1999; Фрайт, 2000; Kregor, 2015; Борух, 2020; Лу Цзе, 2017; Лі Ян, 2019; Тищик, 2021); *жанру фортепіанного концерту* (Irving, 2003; Keefe, 2011; Kregor, 2015, 2018; Iddon & Thomas, 2020; Chen Shing-Lih, 1995; Shan Bai, 2006; Jung Eian Tham, 2009; Charlton, 2012; Li Jingdi, 2014; Hu Jinghua, 2015; Ван Лы, 2021; У Цзядзюнь, 2016; Сунь Тянь, 2017; Chun-Ya Chang, 2017; Tham, 2009; Yan Kou, 2018; Wise, 2018; Лю Цзінцзін, 2018; Фу Даньдань, 2019; Хао Фейфей, 2008; Лю Те, 2015; Чжен Юйтун, 2024; Лі Ці, 2004; Цзі Годун, 2018; Бурган, 2018; Дашак, 2021; Решетілов, 2021; Стахевич, 2018; Гаспаров, 2025; Шестеренко, 2025; Цінь Юйхан, 2025; Чернявська & Чжан Гуанцзянь, 2025); *виконавській інтерпретації* (Безбородько, 2023; Денисенко, 2010; Касьяненко, 2003; Катрич, 2000; Кашкадамова, 2014; Москаленко, 2013; Ніколаєвська, 2020; Чернявська & Тимофеева, 2022; Муляр, 2022; Шаповалова, 2008; Шукайло, 2017; У Юйян, 2023; Янь Веньян, 2017; Chernyavska, Ivanova, Timofeyeva, Syriatska, Mits, 2023); *проблемам жанру та стилю в музиці* (Катрич, 2000; Кияновська, 2002; Коханік, 2009; Малий, 2018; Москаленко, 2013; Нагай, 2017; Самойленко, 2003; Хуторська, 2009; Чекан, 2009; Шаповалова, 2008; Шип, 1998; Шестеренко, 2025; Dahlhaus, 1989; Klotins, 2019; Taylor, 2021; Sun

Zhonghua, 2023); *національній специфіці китайського фортепіанного мистецтва* (Бай Є, 2014; Ван Гуанці, 2007; Лян Маочунь, 2017; Сунь Ле, 2025; Сун Мейсюань, 2024; Цінь Тянь, 2012; Цінь Юйхан, 2025; У Гуанмін, 2003; Ван Вей, 2017; Brace, 2017; Han Kuo-Huang & Mark Lindy Li, 1980; Chernyavska, Meixuan Song, Rui, Peng, 2023; Kraus, 1989; Xu Keli, 2001; Li Jingdi, 2014; Shen Sin-Yan, 2001).

Наукова новизна отриманих результатів. У дисертації *вперше*:

- узагальнено найбільш характерні закономірності й тенденції розвитку жанру фортепіанного концерту у творчості китайських композиторів;
- визначено роль програмності як фундаментального формотворчого принципу виконавського мислення, зокрема, в жанрі фортепіанних концертів китайських композиторів;
- виявлено семантичні функції програмності у фортепіанних концертах китайських композиторів;
- охарактеризовано еволюцію програмності в проаналізованих творах;
- обґрунтовано принципи виконавського втілення програмності у фортепіанних концертах китайських композиторів;
- запропоновано стратегії виконавського втілення програмності для виявлення специфіки мислення музиканта-інтерпретатора;
- встановлено закономірності відтворення програмного змісту через ладо-інтонаційні комплекси, комплекс специфічних художньо-виразових засобів і прийомів.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані у роботі над певним типом виконавського репертуару – програмним концертом для фортепіано з оркестром. На прикладі творів китайських авторів виконавці і диригенти, а також музикознавці можуть знайти цінну інформацію стосовно ролі програмності у музичному мистецтві взагалі, і у фортепіанному концерті, зокрема. Аналітичні розділи роботи та її наукові висновки можуть бути використані у класі спеціального фортепіано, а також у навчальних курсах з історії музики, історії фортепіанного мистецтва, методики викладання фортепіано та диригування. Представлене дослідження розширює уявлення про сучасне світове музичне мистецтво, що сприяє збагаченню репертуару піаніста та надає йому важливої інформації про нові мало відомі твори китайських композиторів для фортепіано з оркестром.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на кафедрі інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Основні положення роботи були оприлюднені у виступах на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях:

1. III Міжнародна науково-практична конференція «Сучасне слово про мистецтво: наука та критика» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 13–14 лютого 2023 року);
2. Міжнародна науково-практична конференція «Вища музично-театральна освіта Харкова: 100 років єднання» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 24–25 жовтня

2023 року);

3. IV Міжнародна наукова конференція Наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 13–14 лютого 2024 року);

5. V Міжнародна наукова конференція «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 18–19 травня 2024 року);

6. VI Міжнародна наукова конференція Наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 18–19 лютого 2026 року).

7. XXII Міжнародна науково-творча конференція студентів, аспірантів, докторантів «Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців» (Харків, Харківський національний університет мистецтв імені І.П.Котляревського, 24–25 березня 2026 року).

Публікації. Основні положення роботи відображені у 3 статтях в спеціалізованих наукових виданнях категорії «Б», затверджених МОН України, та тезах конференції:

1. Ван Сяо (2025). Втілення принципу програмності у фортепіанному концерті «Жовта ріка»: Інструментальна творчість: постаті, репертуар, інтерпретація. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 76, 86–107 (у співавторстві з Чернявською М.С.).

<https://doi.org/10.34064/khnum1-76.05>

<https://intermusic.kh.ua/index.php/pvm/article/view/919>

2. Ван Сяо (2025). Втілення програмності у фортепіанному концерті Лю Дуньняня «Гірський ліс»: Історичні розвідки. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 77, 314–328.

<https://doi.org/10.34064/khnum1-77.17>

<https://intermusic.kh.ua/index.php/pvm/article/view/945>

3. Ван Сяо (2026). Фортепіанні концерти китайських композиторів у контексті розвитку жанру: Семантика жанрових перетворень. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 78, 168–192.

<https://doi.org/10.34064/khnum1-78.09>

<https://intermusic.kh.ua/index.php/pvm/article/view/955>

4. Ван Сяо (2026). Специфіка виконавського втілення програмності у Першому фортепіанному концерті Чжао Сяошена «Бог надії». Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців : тези доповідей за матеріалами XXII Міжнар. наук.-тв. конф. студентів, аспірантів, докторантів, 24–25 березня 2026 р. / Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 21–24. <https://repo.num.kharkiv.ua/items/56309c0a-2115-4beb-ae95-6a34957b85b7>

Характеристика особистості здобувача. Ван Сяо у 2021 році закінчила Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського і одержала ступінь магістра. Навчалася в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського упродовж 2021–2024 та 2025–2026 навчальних років (науковий керівник – кандидат мистецтвознавства,

професор Чернявська Маріанна Станіславівна). Виступає як піаністка соло і в ансамблі, бере активну участь у мистецьких та наукових проєктах.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувачка дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Ван Сяо у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація **Ван Сяо «Втілення програмності у фортепіанних концертах китайських композиторів: виконавський вимір»** представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Її зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв’язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на 7 науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 3 наукових статтях у фахових виданнях категорії Б, затверджених МОН України та тезах конференції.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація **Ван Сяо «Втілення програмності у фортепіанних концертах китайських композиторів: виконавський вимір»** має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер сучасного музичного мистецтва. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Ван Сяо «Втілення програмності у фортепіанних концертах китайських композиторів: виконавський вимір»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій

вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства, професор,
в.о. завідувача кафедри
інтерпретології та аналізу музики
Харківського національного університету
мистецтв імені І. П. Котляревського

ШАПОВАЛОВА Л.В.